

ทีวีสาธารณะ ในยุคการปฏิรูปสื่อ

Public Television in Media Reform Era

พิชญา เมืองนาวี

ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

Pichaya Muangnao

Executive Director of NBT

E-mail: faiprd58@gmail.com

บทคัดย่อ

การพลิกแนวคิดจาก “รัฐเป็นเจ้าของคลื่นความถี่” ไปสู่ “คลื่นความถี่เป็นทรัพยากรสาธารณะของประชาชนและสังคมไทย และทุกคนมีสิทธิ์เข้าถึงทรัพยากรคลื่นความถี่ได้โดยตรง” จากมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นำไปสู่กระแสความตื่นตัวของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จนเกิดการปฏิรูปสื่อขนานใหญ่ ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาทั้งการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 การเกิดองค์กรอิสระคือ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ที่ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนพร้อมกันนั้นยังมีพัฒนาการและนวัตกรรมใหม่ทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนรูปแบบไปสู่ดิจิทัลอีกด้วย กิจการโทรทัศน์ไทยในปัจจุบันจึงกำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคโทรทัศน์ระบบดิจิทัลซึ่งแบ่งประเภทบริการได้เป็น 3 ประเภทคือ บริการสาธารณะ บริการชุมชน และบริการทางธุรกิจ แต่ละประเภทบริการก็มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป ซึ่งในบทความนี้เน้นรายละเอียดในประเภทบริการสาธารณะ คุณสมบัติผู้ขอรับใบอนุญาตและประโยชน์ที่เกิดแก่สังคม เป็นต้น

คำสำคัญ: คลื่นความถี่, ทรัพยากรสาธารณะ, การปฏิรูปสื่อ, ดิจิทัล, บริการสาธารณะ

ABSTRACT

Thai television has currently been in transition from analog to digital TV era. There are three types of services, public service, community service, and business services. Each service has a different purpose. This article focuses on the details of the public service, qualifications of applicant, benefits to the society and so on.

Keyword: television, digital TV, public service

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการปฏิรูปสื่อที่เห็นเด่นชัดที่สุด เพราะเนื้อหาบทบัญญัติในเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและสื่อมวลชน (มาตรา 39) สิทธิในการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่ของประชาชน (มาตรา 40) และสิทธิของนักสื่อสารมวลชนในการพูดความจริงตามจรรยาบรรณวิชาชีพ (มาตรา 41) นำไปสู่ฐานความรู้ใหม่ที่ว่าคลื่นความถี่เป็นทรัพยากรสาธารณะของประชาชนและสังคมไทย และทุกคนมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรคลื่นความถี่ได้โดยตรง เป็นการพลิกความเชื่อในการผูกขาดการเป็นเจ้าของคลื่นความถี่และการเป็นเจ้าของสื่อของรัฐที่มีมาแต่เดิม

จากจุดเริ่มต้นนี้เองส่งผลให้เกิดความเคลื่อนไหวต่อเนื่องไปสู่การยกย่องพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 และการสรรหาคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กสทช.) โดยรัฐจำเป็นต้องออกกฎหมายลูกรองรับมาตรา 40 ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า ต้องมีกฎหมายภายใน 3 ปี มีการจัดตั้งองค์กรอิสระ 2 องค์กร ในการกำกับดูแลการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่ คือคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กสทช.) และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กททช.) พร้อมจัดแบ่งประเภทผู้ประกอบการกิจการวิทยุและโทรทัศน์ออกเป็น 3 ประเภทคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และกำหนดจัดสรรคลื่นความถี่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ให้แก่ภาคประชาชน (มาตรา 26) ต่อมาพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่

และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 มีการประกาศบังคับใช้ ทำให้มีการรวมคณะกรรมการทั้งสองคือ กททช. และ กสทช. ไปจัดตั้งใหม่เป็นคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) แทน มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2553 โดย กสทช. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยมีสำนักงาน กสทช. เป็นหน่วยงานธุรการ ซึ่งได้รับโอนบรรดากิจการทรัพย์สิน ลิขสิทธิ์ หน้าที่ หนี้ พนักงานและลูกจ้าง และเงินงบประมาณมาจากสำนักงาน กททช. ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2553 เป็นต้นมา และในระหว่างที่การแต่งตั้ง กสทช. ยังไม่แล้วเสร็จ กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กททช. ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ กสทช. ไปพลางก่อนตามบทเฉพาะกาล จนเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2554 จึงได้มีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. จำนวน 11 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากสาขาต่าง ๆ ที่ผ่านการสรรหาคัดเลือก และได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เข้ามาดำรงตำแหน่ง กสทช. เพื่อมีอำนาจในการกำกับดูแลกิจการสื่อสารของประเทศอย่างเต็มรูปแบบ และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติการ กสทช. กำหนดให้มีคณะกรรมการย่อย 2 คณะ ปฏิบัติการแทน กสทช. ในด้านที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ “คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ หรือ กสทช.” ปฏิบัติการแทนในส่วนภารกิจเกี่ยวกับกำกับดูแลกิจการกระจายเสียงและ

กิจการโทรทัศน์ และ “คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม หรือ กทค.” ปฏิบัติการแทนในส่วนภารกิจเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม และเนื่องจากทั้ง กสท. และ กทค. เป็นคณะกรรมการย่อยในบอร์ด กสท. การกำหนดนโยบายและตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ยังต้องเป็นการตัดสินใจร่วมกันของบอร์ดทั้ง 11 คน และใช้บุคลากรของสำนักงาน กสทช. ซึ่งมีเลขาธิการ กสทช. เป็นผู้ดูแลในการสนับสนุนการขับเคลื่อนภารกิจ

ดังนั้น หากจะกล่าวถึงในการดำเนินงานกิจการโทรทัศน์ไทยในปัจจุบัน ซึ่งกำลังเปลี่ยนผ่านสู่ยุคโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ในมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ. 2553 วรรค 4 ที่กำหนดว่า “การอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่เพื่อกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และต้องดำเนินการในลักษณะที่มีการกระจายการใช้ประโยชน์โดยทั่วถึงในกิจการด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมแก่การเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ” รวมถึง พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ประกาศ กสทช. เรื่องกำหนดลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2555 ประกาศ กสทช. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2555 แบ่งระดับของใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ไว้ 3 ระดับคือ

1. ใบอนุญาตให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ หมายถึง “โครงสร้างพื้นฐานที่ใช้ในการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ และให้หมายความรวมถึงที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง เสา ระบบสาย สายอากาศ หรือท่อ”

2. ใบอนุญาตให้บริการโครงข่ายกระจายเสียง

หรือโทรทัศน์ หมายถึง “การให้บริการระบบเชื่อมโยงของกลุ่มเครื่องส่งหรือถ่ายทอดสัญญาณเสียงหรือภาพที่ใช้ในการส่งข่าวสารสาธารณะหรือรายการจากสถานีไปยังเครื่องรับ ไม่ว่าจะโดยสื่อตัวนำที่เป็นสาย คลื่นความถี่ แสง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือสื่อตัวนำใด”

3. ใบอนุญาตให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ หมายถึง “การประกอบกิจการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ เพื่อให้บริการส่งข่าวสารสาธารณะหรือรายการไปยังเครื่องรับที่สามารถรับชมหรือรับฟังการให้บริการนั้น ๆ ได้ ไม่ว่าจะส่งโดยผ่านระบบคลื่นความถี่ ระบบสาย ระบบแสง ระบบแม่เหล็กไฟฟ้า หรือระบบอื่น ระบบใดระบบหนึ่งหรือหลายระบบรวมกัน”

ซึ่งใบอนุญาตแต่ละระดับจะใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ โดยใบอนุญาตระดับที่สอง สามารถให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกได้ด้วย และผู้ถือใบอนุญาตระดับที่สามสามารถทำได้ทุกอย่างที่ใบอนุญาตระดับที่หนึ่งและสองทำ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการโทรทัศน์จำเป็นต้องขอใบอนุญาตประเภทที่สาม แต่จะวางโครงข่ายเองหรือไม่ก็ได้

นอกจากนี้ยังแบ่งประเภทบริการโทรทัศน์ที่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. บริการสาธารณะ ซึ่งแบ่งเป็น

1.1 บริการสาธารณะประเภทที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การเกษตร และการส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ สุขภาพ อนามัย กีฬา หรือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน

1.2 บริการสาธารณะประเภทที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยสาธารณะ

1.3 บริการสาธารณะประเภทที่ 3 มีวัตถุประสงค์ เพื่อการกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน และรัฐสภากับประชาชน การกระจายข้อมูลข่าวสาร

เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่และให้การศึกษากับประชาชนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะแก่คนพิการ คนด้อยโอกาส หรือกลุ่มความสนใจที่มีกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือบริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะอื่น

2. บริการชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ตามความต้องการของชุมชน หรือท้องถิ่นที่รับบริการ

3. บริการทางธุรกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหา

กำไรในทางธุรกิจ แบ่งเป็น

3.1 บริการทางธุรกิจระดับชาติ

3.2 บริการทางธุรกิจระดับภูมิภาค

3.3 บริการทางธุรกิจระดับท้องถิ่น

โดยในบทความนี้จะมุ่งเน้นไปที่กิจการโทรทัศน์ประเภทบริการสาธารณะ เป็นสำคัญ

แผนภาพที่ 1: การแบ่งลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

ที่มา: <http://www.samartdigital.com/article/detail/9>

ทวิบริการสาธารณะ

ประเภทกิจการ	เนื้อหาในการให้บริการ	ความเป็นเจ้าของ	การเงิน
บริการสาธารณะ ประเภทที่ 1	ส่งเสริมความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม การเกษตร และการส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ สุขภาพ อนามัย กีฬา หรือ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของประชาชน	หน่วยงานรัฐ สมาคม/ มูลนิธิ (องค์กร ไม่แสวงหากำไร) สถาบันอุดมศึกษา	หารายได้โดยการโฆษณา หรือเผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับงานหรือกิจการ ของหน่วยงานรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ และองค์กร ไม่แสวงหากำไร หรือ การเสนอภาพลักษณ์ องค์กร บริษัท และกิจการ
บริการสาธารณะ ประเภทที่ 2	บริการสาธารณะ ประเภท ที่สอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ ความมั่นคงของรัฐหรือ ความปลอดภัยสาธารณะ	เฉพาะหน่วยงานรัฐ ที่มีหน้าที่ด้านความ มั่นคงและความ ปลอดภัยสาธารณะ	หารายได้จากโฆษณา ได้เท่าที่เพียงพอต่อการ ประกอบกิจการโดย ไม่เน้นแสวงหากำไร
บริการสาธารณะ ประเภทที่ 3	กระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อ ส่งเสริมความเข้าใจอันดี ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน และรัฐสภากับประชาชน การกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อ การส่งเสริมสนับสนุนในการ เผยแพร่และให้การศึกษาแก่ ประชาชนเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บริการข้อมูลข่าวสารอันเป็น ประโยชน์สาธารณะแก่คนพิการ คนด้อยโอกาส หรือกลุ่ม ความสนใจที่มีกิจกรรมเพื่อ ประโยชน์สาธารณะ หรือ บริการข้อมูลข่าวสารอันเป็น ประโยชน์สาธารณะอื่น	หน่วยงานรัฐ สมาคม/ มูลนิธิ (องค์กร ไม่แสวงหากำไร) สถาบันอุดมศึกษา	หารายได้โดยการโฆษณา หรือเผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับงานหรือกิจการ ของหน่วยงานรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจและองค์กร ไม่แสวงหากำไร หรือ การเสนอภาพลักษณ์ องค์กร บริษัท และ กิจการ

การออกประกาศแผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555-2559) ของ กสทช. มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 4 เม.ย. 2555 ส่งผลให้กิจการโทรทัศน์ของไทยมีการปรับเปลี่ยนระบบทีวีจากแอนะล็อก ไปสู่ดิจิทัล โดยมติของคณะกรรมการ กสทช. ตัดสินให้ระบบทีวีแบบดิจิทัลมีช่องรายการทั้งหมด 48 ช่อง ซึ่งถือว่าเพิ่มจากฟรีทีวีเดิมในระบบแอนะล็อก ที่มีเพียง 6 ช่อง คือ ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 และ ไทยพีบีเอส ถึง 8 เท่า หรือ 700% จากเดิม อย่างไรก็ตาม การขอรับใบอนุญาตเหล่านี้จะครอบคลุมเฉพาะ “ทีวีดิจิทัล” เท่านั้น ส่วนของทีวีแอนะล็อกที่ฉายอยู่ในปัจจุบัน ผู้ให้บริการเดิมจะสามารถให้บริการต่อไปได้ตามแผนแม่บทจัดการคลื่นความถี่ของ กสทช. นั่นคือบริษัทเอกชน ให้บริการจนถึงหมดอายุสัมปทาน (กรณีของช่อง 3 คือปี 2563 และช่อง 7 หมดปี 2566) ตามมาตรา 83 ใน พ.ร.บ. กสทช. ส่วนหน่วยงานของรัฐให้บริการต่อไปได้อีก 10 ปีตามแผนแม่บทบริหารคลื่นความถี่ของ กสทช.

การจัดสรรใบอนุญาตทีวีดิจิทัล ตามประกาศ กสทช. เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการประมูลคลื่นความถี่ เพื่อให้บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลประเภทบริการทางธุรกิจระดับชาติ พ.ศ. 2556 อนุมัติช่องรายการดิจิทัลทีวีทั้งหมด 48 ช่อง แบ่งเป็น

- บริการสาธารณะ 25% หรือ 12 ช่อง โดยที่กองทัพบก ไทยพีบีเอส และกรมประชาสัมพันธ์ ได้รับช่องในการออกอากาศไปแล้ว 4 ช่อง
- บริการชุมชน 25% หรือ 12 ช่อง กำหนดจะเริ่มจัดสรรใบอนุญาตในการดำเนินการ พ.ศ. 2558
- บริการธุรกิจ 50% หรือ 24 ช่อง แบ่งเป็น
 - รายการเด็กและเยาวชน ความละเอียดปกติ (Standard Definition: SD) 3 ช่อง
 - รายการข่าวสารและสารประโยชน์ ความละเอียดปกติ (SD) 7 ช่อง
 - รายการทั่วไป ความละเอียดปกติ (SD) 7 ช่อง

- รายการทั่วไป ความคมชัดสูง (High Definition: HD) 7 ช่อง

วิธีการจัดสรรโดยทั่วไปใช้การประมูลแข่งขัน ยกเว้นทีวีบริการสาธารณะ ใช้วิธีการคัดเลือกคุณสมบัติ (Beauty Contest) โดยดูว่าใครแสดงพันธกิจสาธารณะได้ดีที่สุด

คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะ

1. กระทรวง ทบวง กรม องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐที่ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายหรือมีความจำเป็นต้องดำเนินการกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

2. สมาคม มูลนิธิ หรือนิติบุคคลอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการกิจการเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการประกอบกิจการบริการสาธารณะตามลักษณะและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

3. สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอนหรือการเผยแพร่ความรู้สู่สังคมตามลักษณะและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดช่องรายการทีวีดิจิทัลสำหรับบริการสาธารณะที่ประชุม กสทช. เห็นชอบกำหนดโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. ช่อง 1-3 อนุญาตให้ช่อง 5 ช่อง 11 และ ไทยพีบีเอส ทำการออกอากาศคู่ขนานไปกับการออกอากาศแบบแอนะล็อกเดิม โดยยังไม่ต้องทำเงื่อนไขของช่องทีวีดิจิทัลใหม่ มีระยะเวลาเท่ากับสิทธิในการใช้คลื่นความถี่เดิม

2. สำหรับช่อง 4-12 ทีวีดิจิทัลช่องใหม่ ได้กำหนดรายละเอียดวัตถุประสงค์การให้บริการโทรทัศน์

ประเภทที่วิสาธารณะ ประกอบด้วย

2.1 ช่อง 4 อนุญาตให้ไทยพีบีเอสให้บริการประเภทรายการเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพราะได้ลงนามร่วมกับ กสทช. ในการคืนคลื่นความถี่ระบบ UHF ให้ กสทช. นำไปจัดสรรใหม่

2.2 ช่อง 5 ให้บริการที่วิสาธารณะประเภทที่ 1 สำหรับการออกอากาศในการส่งเสริมความรู้ การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

2.3 ช่อง 6 เป็นช่องที่วิสาธารณะประเภทที่ 1 เป็นรายการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม การเกษตร และการส่งเสริมอาชีพ

2.4 ช่อง 7 เป็นที่วิสาธารณะประเภทที่ 1 เน้นรายการสุขภาพอนามัย กีฬา หรือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.5 ช่อง 8 เป็นที่วิสาธารณะประเภทที่ 2 เน้นรายการเพื่อความมั่นคงของรัฐ

2.6 ช่อง 9 ที่วิสาธารณะประเภทที่ 2 เน้นรายการเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ

2.7 ช่อง 10 ที่วิสาธารณะประเภทที่ 3 ออกอากาศรายการข้อมูลข่าวสาร เพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน และรัฐสภากับประชาชน (ปัจจุบันได้รับใบอนุญาตแล้ว)

2.8 ช่อง 11 ที่วิสาธารณะประเภทที่ 3 ออกอากาศด้านข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.9 ช่อง 12 ที่วิสาธารณะประเภทที่ 3 เป็นรายการเสนอข้อมูลข่าวสารแก่คนพิการ คนด้อยโอกาส รวมถึงเด็ก เยาวชน หรือกลุ่มที่สนใจกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ

การออกอากาศของช่อง ททบ.5 ช่อง 11 และ ไทยพีบีเอส เมื่อออกอากาศควบคู่กับช่องเดิมในปัจจุบัน จึงไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขใหม่ที่กำหนด แต่ช่อง 4-12 ต้องปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของแต่ละช่องที่กำหนดไว้

ด้วยระบบดิจิทัล โดยเปิดโอกาสให้โฆษณาได้

สำหรับที่วิสาธารณะประเภทที่ 1, 3 หายได้จากโฆษณาไม่ได้ เว้นแต่โฆษณาในเชิงภาพลักษณ์ (CSR) ประมาณ 12 นาที สำหรับที่วิสาธารณะประเภทที่ 2 สามารถหารายได้จากการโฆษณาได้ เท่าที่เพียงพอต่อการประกอบกิจการโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร

ทั้งนี้ กสทช. กำหนดให้ใบอนุญาตที่วิสาธารณะครั้งแรกมีอายุ 4 ปี เพื่อเป็นการทดลองนำร่องในการออกอากาศ จากนั้นเมื่อครบ 4 ปี จะพิจารณาต่อใบอนุญาตไม่เกิน 15 ปี

ประโยชน์ของที่วิสาธารณะต่อสังคมไทย

มีการกล่าวถึงประโยชน์ของที่วิสาธารณะไว้อย่างเป็นรูปธรรมคือ

1. สร้างทางเลือกให้กับผู้ชมที่มีโอกาสจะได้บริโภครายการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น รายการข่าวสถานการณ์ปัจจุบัน (เช่น รายการอภิปรายปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม) ที่มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง และครบถ้วนรอบด้าน ไม่ถูกแทรกแซงจากฝ่ายรัฐบาลและกลุ่มทุน สามารถทำข่าวเชิงลึก และเปิดเผยเรื่องที่ประชาชนควรรู้แต่ไม่มีโอกาสรับรู้มาก่อนได้ รายการการศึกษาและบันเทิงที่เป็นการส่งเสริมในการสร้างความรู้แก่เด็กและเยาวชนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาสติปัญญา ไม่มีพิษภัยจากความรุนแรง ภาษาหยาบคาย การดูถูกผู้อื่น (เช่น คนกลุ่มน้อย) ตลอดจนเนื้อหาทางเพศที่ไม่เหมาะสม รวมถึงสารคดีความรู้ต่าง ๆ ทั้งวิทยาศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริมสังคมส่วนรวมและประชาชนทั่วไปในรูปแบบที่เข้าใจง่าย

2. สร้างให้เกิดสมดุลของข่าวสารและทางเลือกที่หลากหลาย และเป็นเวทีกลางที่ช่วยส่งเสริมการสร้างสรรค์รายการแก่ผู้ผลิตรายการที่ไม่ต้องตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของทุนและเปิดโอกาสให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง

3. เป็นการนำทรัพยากรสื่อสารของชาติมาปรับใช้

สังคมส่วนรวมมากกว่าตกเป็นเครื่องมือกอบโกยทางธุรกิจเพียงอย่างเดียวอย่างเช่นสื่อพาณิชย์อื่นของเอกชน

แนวคิดทางวิชาการในเรื่องสื่อสาธารณะมีหลักการสำคัญคือ สื่อสาธารณะจะต้องยึดถือประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก โดยมุ่งนำเสนอเนื้อหาที่มีประโยชน์แก่ประชาชนทุกกลุ่ม โดยมีความเป็นอิสระและสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่สังคม ซึ่งเป็นปรัชญาที่แตกต่างจากสื่อเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ยังต้องมีหลักการสำคัญคือ ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้ โดยไม่มองประชาชนเป็นเพียงผู้บริโภค

สรุป

การศึกษาประสบการณ์จากต่างประเทศพบว่า กลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของสื่อสาธารณะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้คือ การมีคณะกรรมการบริหารจัดการที่มีความสามารถและเป็นอิสระจากรัฐและกลุ่มทุน ประกอบกับการวางระบบโครงสร้างในด้านต่าง ๆ ที่เข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดภารกิจและเนื้อหาที่ชัดเจน การมีกลไกตรวจสอบการทำงานที่รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และการมีแหล่งเงินทุนสนับสนุนที่เพียงพอในการดำเนินงาน ซึ่งหากปัจจัยเหล่านี้พร้อม การมุ่งหวังให้พลังของทีวีสาธารณะช่วยเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาสังคม เพื่อเป็นทางเลือกให้กับประชาชนได้เลือกรับสื่อที่ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง และนำประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อทีวีสาธารณะไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อร่วมกันสร้างสังคมคุณภาพคงเป็นอนาคตที่น่ารอคอยเป็นอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 “พระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 78 ก, 19 ธันวาคม 2553.

“พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 42 ก, 4 มีนาคม 2551.

“ประกาศ กสทช. เรื่อง กำหนดลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129, 20 กรกฎาคม 2555, หน้า 25.

“ประกาศ กสทช. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129, 16 ตุลาคม 2555, หน้า 46.

พนา ทองมีอาคม. “พัฒนาการการกระจายเสียงเพื่อสาธารณะประโยชน์ในประเทศไทยในอนาคต”. เอกสารประกอบการสัมมนาของกรมประชาสัมพันธ์ ปี 2544.

“ประวัติองค์กร กสท.”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://broadcast.nbtc.go.th/about/> อิศริยะไพรีพายุฤทธิ์.

“การจัดสรรใบอนุญาตทีวีบริการสาธารณะของ กสทช.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/thailand/10135.pdf>, 2556.

“โทรทัศน์ระบบดิจิทัลในประเทศไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://th.wikipedia.org/wiki>

“กระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ระบบดิจิทัลของไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.samartdigital.com/article/detail/9>, 2556.